

grafické, pro Kolejku typické, uchopení tématu, které dává jeho pracím trvalou hodnotu. Uvedené dílo zařadil k vrcholům Kolejkovy tvorby a zároveň k tomu nejlepšímu, co bylo o „jaru národů“ u nás napsáno.

Ve studii *Michail Alexandrovič Bakunin* máme možnost přímo poznat Kolejkův styl práce, kdy na pozadí historických událostí sleduje formování Bakuninova myšlení a pokouší se osvětlit příčiny jeho jednání. Kolejka nás provádí jednotlivými etapami Bakuninova života. Nejprve nám představil obraz Bakunina intelektuála, který opustil důstojnickou školu, aby se stal učitelem matematiky. Zájem o německou filozofii ho přivedl až do Berlína, kde se od teoretické spekulativní filozofie obrátil k praxi politiky. Bakunina nadchla myšlenka svobody, věřil, že zavedení demokracie způsobí obrat světového řádu. Cestu pro jeho uskutečnění spatřoval v revoluci, povstání proti utlačovatelům svobody. Bouřlivé revoluční roky 1848-1849 přivítal Bakunin s nadšením. Zasadil se o rozšíření revoluce až do samotného Ruska, které se mělo stát federativní demokratickou republikou. Po svém útěku ze sibiřského vyhnanství se dále angažoval v boji za svobodu a nezávislost všech Slovanů a vytvoření všeslovanské federace. Neúspěch polského povstání Bakunina dovedl až k vyhraněné anarchistické ideologii, jejímž cílem bylo zničení stávajících náboženských, politických, hospodářských a sociálních institucí a nastolení svobodného celosvětového společenství. Snahy o vytvoření vlastní organizace, která by fungovala jako součást I. internacionály, vedly nakonec až ke vzniku anarchistické Internacionály. Do jejího čela se však Bakunin už nepostavil a oficiálně ohlásil odchod z politiky. Kolejka v jeho prohlášení spatřuje taktický manévr, který měl zakrýt jeho konspirativní činnost pro připravované povstání v Itálii. Pokus o povstání ovšem skončil fiaskem a Bakuninova spolupráce s italskými revolucionáři byla ukončena. Po dvou letech Bakunin umírá. Kolejka nezakrývá, že se na „titána revoluce“ můžeme dívat i z jiného úhlu pohledu, totiž jako na člověka, který je stále lačný, plný chuti k jídlu a pití, jako na člověka, který neplní své sliby, utráčí a nesplácí dluhy. Kolejka nezapomíná ani

na pozornost, kterou Bakunin věnoval Čechům jako jednomu z nejvíce velkolepých slovanských národů, v nichž proudí husitská krev.

Sborník je důstojným posouzením dosavadní vědecké činnosti prof. Kolejky. Zájemcům o jeho práce je zároveň jakýmsi průvodcem po historické problematice, kterou se zabývá ve svém rozsáhlém díle.

R. ŠTERBA

* Brno, MU 2004, 110 s.

Aleš Sekot: Sociologie v kostce*

Ačkoli kniha Aleše Sekota evokuje středoškolské učebnice se stejným názvem, obsahuje mnohem více než jen informace o nejobecnějších sociologických pojmech. Kromě toho je totiž „nabita“ aktuálními problémy, které dále rozvíjí.

Kniha má 6 kapitol nazvaných Společnost a kultura, Masová komunikace: informace a média, Společenská subkultura, Sociální nerovnosti, Multikulturní a občanská společnost, Tradiční společenské instituce.

Nechceme se zabývat přesným popisem jednotlivých kapitol, protože jde z velké části o vymezení a osvětlení základních sociologických kategorií v kontextu aktuálních společenských problémů, zvýšenou pozornost si zaslouží spíše ilustrace základních sociologických témat na pozadí současného vývoje společnosti.

V první kapitole zabývající se kulturou je např. řeč o socializačních procesech – zde s ohledem na specializaci autora aplikováno na scénu sportu. Autor si klade otázky, co přivádí děti a mládež k zájmu o sport, zejména organizovaný výkonnostní sport, co taková účast dětem přináší. Zabývá se i rolí příslušnosti k pohlaví ve vztahu ke sportu. Profesionální sport podle něho mnohem více posiluje vítězství než radost z pohybu (jak je tomu u sportu nevykonnostního). Sekot vymezuje tři faktory socializace sportem, a to možnostmi a mezemi aktivní účasti, podporou okolí a přijetím úlohy potencionálního účastníka organizovaných forem sportu. Sport má

podle něho pozitivní socializační dopady především v pěstování soutěživé akceschopnosti, rozvíjení tělesných dovedností a utužování přátelských kontaktů.

Druhá kapitola vymezuje pojem masová komunikace. Zde se autor obírá jednotlivými mediálními institucemi a jejich vlivem na společnost. Zdůrazňuje, že média jsou taková, jaká je daná společnost, a jsou tedy obecně vzato reflexí dějin společnosti, hrají tudíž nezastupitelnou úlohu kulturní a vzdor jejich silicím globalizačním dopadům neztrácejí charakteristické znaky národních institucí.

Třetí kapitola vymezuje pojem společenská struktura. Definuje sociální interakci, organizaci, instituci, byrokracii, sociální stratifikaci a mobilitu. Samostatná podkapitola je věnována dynamice moderní společnosti. Zajímavý je například vliv komputeri-zace na rozsah byrokratických struktur. Počítá tu otvírá netušené horizonty výběru pracovní doby a přesunu práce do domácnosti. Stejně tak by mohlo být v budoucnosti možné nahradit úředníka informaticí technikou.

Čtvrtá kapitola obsahuje širokou plejádu vysoce aktuálních důležitých informací mapujících oblast sociálních nerovností: Počínaje ekonomickými aspekty přes etnické a rasové problémy, stratifikační nerovnosti věku a pohlaví až po sociálně psychologické problémy nezaměstnanosti a bezdomovství.

S tématem sociální stratifikace, mobility a sociálních nerovností souvisí i otázka korupce, která v našem stále nevyzrálém politickém prostředí kvete více, než bychom od vysoce kulturně vyspělé společnosti očekávali. Autor tak správně připomíná, že pokud má naše transformovaná společnost fungovat, je třeba především spolehlivý právní systém. Ten však u nás ještě zřejmě chybí. Stranou pozornosti není ani navazující téma propasti mezi bohatstvím a chudobou současného světa. Ilustruje téma i poznámkou, že lidstvo věnuje ročně v průměru více než dvě stě dolarů na osobu na vojenské účely. Není však zároveň ochotno dát dohromady pět dolarů na lékařskou péči na jedno ze čtrnácti milionů umírajících dětí. Bohaté státy jsou mnohdy lhostejné i ke svým vlastním handicapovaným, nekvalifikovaným či star-

ším občanům. Ti jsou často terčem diskriminace. Sociálně silně dimenzovaný text si všímá i nových témat, jako je fenomén nezaměstnanosti a bezdomovství. Konkrétně v našich podmínkách je otevřená nezaměstnanost jen teprve transformující se společenosti. Trpce se připomíná i jev, který se u nás poslední dobou často objevuje: Globálně operující nadnárodní společnost „sbalí stan“ a převede výrobu na levnější místa, zanechávaje „lokálům“ ekologické škody a nový zástup nezaměstnaných. Přibližně ve stejné době jako otevřená nezaměstnanost vzniká u nás i běžně akceptovaný problém bezdomovství. Největší skupinu zde tvoří muži 35 – 55 let, z nichž je velké procento imigrantů, uprchlíků, ale i lidí navracených z výkonu trestu. Sekot v této souvislosti i na základě praktických zkušeností zmiňuje některé charitativní organizace, které se o tyto lidi starají.

Multikulturní občanská společnost je námětem další kapitoly. Autor mluví obecně o multikulturalismu. Zajímavé je tu pojednání o Romech v českém kontextu. Připomíná historické souvislosti a přechází k současným problémům. Nelze zde jen souhlasit s jeho názory, že česká společnost trpí předsudky vůči Romům. Zdá se mi, že je Sekotův pohled na Romy příliš nekritický. Vytyká české společnosti nedostatek efektivního úsilí pozvednou Romy po stránce kulturní, ekonomické a politické. Podceňuje přitom však snahy různých institucí, které si berou za úkol tuto situaci zlepšit a často narážejí na neochotu spolupráce právě ze strany romských spoluobčanů. Pokud Sekot mluví o tom, že dle výzkumu mají Češi lepší vztah k jiným národům (jako jsou například Vietnamci, Arabové či černoši), chybí tu vysvětlení. Za přínos lze naopak považovat, že se Sekotův text zabývá i v českém kulturně politickém prostředí stále spíše nejasnou kategorií občanská společnost.

Poslední kapitola pojednává o tradičních společenských institucích, jako jsou rodina a náboženství, tedy zejména u poslední jmenované kategorie snad jedna z nejstarších problémových oblastí sociologického zájmu.

Aleš Sekot uzavírá svůj tematicky bohatě strukturovaný text problematikou globali-

zace. Jeho hodnotový postoj pak lze snad nejlépe odvodit z prezentace známé Baumanovy poznámky o tom, že kdyby si 385 nejbohatších lidí světa rozhodlo ponechat „jen“ 5 milionů dolarů a zbytek by rozdalo, zdvojnásobilo by příjem poloviny stále ještě v řadě ohledů silně kulturně, ekonomicky a politicky strádajícího lidstva.

Sociologie v kostce tedy nepřináší pouze odpovídající sumu sociologických znalostí, ale její význam tkví zejména v tom, že umožňuje aktuální pohled na soudobou společnost. Cíl autora informovat o aktuálních sociologických tématech a přispět tak k širšímu společenskému rozhledu čtenářů se mu nesporně daří. Pokud má tato publikace sloužit primárně jako základní učebnice sociologie, může studentům bez orientace v základních pojmech sociologie připadat poněkud nepřehledná. Tuto výtku však oslabuje fakt, že autor v příloze připravil obsáhlý glosář základních sociologických pojmů. Nejen tím obohatil svůj text při porovnání s prvním vydáním své práce vydané v roce 2002.

I. MACHÁT

* Aleš Sekot: Sociologie v kostce. (2. vyd.) Paido, Brno 2004, 206 s.

St. Kozubek a M. Kozubek (eds.): Biophysics of the Genome*

Laboratoř molekulární cytologie a cytometrie Biofyzikálního ústavu AVČR v Brně a Laboratoř optické mikroskopie Fakulty informatiky MU v Brně uspořádaly 12. až 13. 10. 2004 v pořadí už třetí pracovní seminář („workshop“) na téma Biofyzika genomu. Celkem 13 přednesených sdělení (in extenso) v angličtině spolu s veškerou (barevnou) obrazovou dokumentací do sborníku seskupili autoři reprezentující obě pořadatelské laboratoře (otec a syn Kozubkovi); sborník vypravila a vytiskla Fakulta informatiky a MU jej vydala.

Cílem „workshopu“ bylo vytvořit reprezentativní přehled současného stavu výzkumu genoforů a genů lidských, zejména nádorových buněk v obou spolupracujících la-

boratořích s důrazem na fyzikální zobrazovací metody, jichž dnes tento výzkum využívá, tj. na sofistikované postupy světelné (tzv. optické) mikroskopie (automatické mikroskopie fluorescenční, spektrální, konfokální a vysokorezoluční cytometrie a časosběrné analýzy obrazové dynamiky podbuněčných struktur), významně doplňované technologií čipů DNA.

Uveřejněných 13 sdělení je dílem 26 autorů tuzemských (především obou editorů sborníku a jejich výzkumných skupin, včetně spolupracovníků ze 4 dalších českých pracovišť) a 3 spolupracovníků zahraničních. O všech pracích lze předpokládat, že budou (pokud již nebyly) uveřejněny jako samostatná sdělení ve významných odborných časopisech v zahraničí, s vysokým impact factorem. Smyslem sborníku tedy zřejmě bylo vytvořit výchozí verzi sdělení pro další „pilování“, zainteresovat postgraduální studenty (bez jejichž pilné, spolehlivé a zanícené experimentální práce se dnes publikace této obsahové, metodické a rozsahové úrovně rodit nemohou) a postavit jim před oči vzor. Hlavně pak bylo smyslem vytvořit aktuální přehled statu quo pro vlastní potřebu i pro potřebu asi deseti špičkových pracovišť téhož směru usilování, která jsou v Evropě a s nimiž by bylo možno navazovat i rozvíjet výzkumnou spolupráci a dělit se o úkoly.

Typografická úroveň sborníku je vzorná a plně odpovídá úrovni renomovaných odborných časopisů daného oboru, např. americké Science a britské Nature, a to včetně takové nečnosti, jako je reprodukční zmenšování fotografií pod únosnou mez.

J. ŠMARDÁ

* Masarykova univerzita. Brno 2004. 82 s.

Scripta Facultatis scientiarum naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis*

Tento anglický svazek spisů nese nadpis Studies in Hydrobiology a tvoří jej 5 prací dedikovaných doc. RNDr Věře Opravilové k uctění jejich sedmdesátin.